

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра банківської справи
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності **072 «Фінанси, банківська справа та страхування»**
(шифр та найменування спеціальності)
за магістерською програмою професійного спрямування
«Управління діяльністю банків на фінансовому ринку»
(назва магістерської програми)

на тему: **«УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ КРЕДИТУВАННЯ КОРПОРАТИВНИХ
КЛІЄНТІВ БАНКУ»**
(назва теми)

Виконавець:

Студент факультету фінансів та банківської
справи

Діяшкін Євген Сергійович _____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доц.
(науковий ступінь, вчене звання)

Няньчук Наталя Юрївна

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми У сучасних умовах функціонування банківської системи України однією з найважливіших проблем, пов'язаних із реалізацією кредитних послуг комерційних банків, залишається проблема побудови ефективної системи управління кредитними ризиками. Попри чималий досвід реалізації цього завдання, який опирається на ґрунтовні наукові дослідження вітчизняних і зарубіжних учених, як показує практика, – система досі потребує подальших досліджень і подальшої реформації, з метою підвищення ефективності управління кредитним ризиком. Надання кредитних послуг комерційними банками – динамічно розвиваюча сфера, де питання появи нових продуктів – питання часу, а рівень диверсифікованості кредитних послуг постійно збільшується. Відповідні інновації у сфері кредитних послуг створюють об'єктивну необхідність вдосконалення і пристосування чинної системи управління кредитними ризиками до нових умов. Сектор корпоративних позичальників залишається привабливим для комерційних банків із позиції реалізації їм своїх кредитних послуг. Та поряд із проблемою низької ресурсної забезпеченості вітчизняних банківських установ, постає проблема побудови ефективної системи управління кредитними ризиками. Попит корпоративного сектору часто спрямований на довгострокові кредитні послуги, що підвищує їхню ризиковість для комерційного банку. Саме тому актуальність наукового дослідження цього питання є очевидною, не зважаючи на чималу кількість праць, присвячених цій темі, таких авторів як: О. В. Васюренко, Д. Д. Ван-Хуз, О. Гринько, О. Дзюблюк, О. А. Криклій, К. Л. Ларіонова, Н. Г. Маслак, О. В. Пернарівський, Л. Прийдун, Л. О. Примостка, О. Хаб'юк.

Метою дослідження є оцінити дієвість наявних у вітчизняних банках систем управління ризиком при кредитуванні корпоративних клієнтів та визначити шляхи і напрями поліпшення процесу управління кредитним ризиком у банку.

Завдання дослідження:

- обґрунтувати теоретичну сутність кредитного ризику банку;
- розглянути процес управління кредитним ризиком як складову банківського менеджменту;
- проаналізувати специфіку методів та інструментів управління ризиком кредитування корпоративних клієнтів;
- проаналізувати розвиток кредитної діяльності вітчизняних банків;
- розглянути підходи щодо ідентифікації факторів кредитного ризику та методи оцінки в частині кредитування корпоративних клієнтів банку;
- розробити рекомендації щодо удосконалення процесу управління ризиками кредитування корпоративних клієнтів.

Об'єкт дослідження - є процес управління кредитним ризиком кредитування корпоративних клієнтів.

Предмет дослідження теоретико-методичні підходи щодо управління кредитним ризиком корпоративного сектору.

Методи дослідження загальнонаукові та специфічні методи, а саме абстракції, узагальнення, групування, експертних оцінок, статистичного порівняння, формалізації.

Інформаційна база дослідження праці вітчизняних та іноземних вчених, статистичні дані центральних банків, в тому числі Національного банку України, а також дані окремих банківських установ.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (52 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 89 сторінки. Основний зміст викладено на 83 сторінках. Робота містить 23 таблиці, 19 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретичні засади управління ризиками кредитування корпоративних клієнтів**» розглянуто теоретичні засади сутності кредитного ризику банку, наведено їх класифікацію, завдання управління кредитним ризиком. Представлено управління кредитним ризиком банку як комплекс управлінських заходів банку, направлених на виявлення і прогнозування виникнення ризиків кредитної діяльності, оцінку їх величини, віднесення до певної категорії, мінімізацію та усунення наявних ризиків, визначення взаємозв'язку між різними їх категоріями, здійснення моніторингу і контролю його ризикової позиції. Розглянуто методи та інструменти управління ризиками кредитування корпоративних клієнтів банків.

У другому розділі «**Оцінка ризиків кредитування корпоративних клієнтів банку**» проаналізовано розвиток кредитної діяльності банків на сучасному етапі, розглянуто тенденції змін портфелів кредитування корпоративних клієнтів за низкою ознак: строками, валютами, формою власності, галузевою структурою. Проаналізовано зміни якості кредитних портфелів банків та показника співвідношення резервів до обсягів кредитної заборгованості. Практичні аспекти реалізації методів управління кредитними ризиками розглянуто на практиці діяльності АТ «Укрексімбанк», при цьому наведено оцінку його кредитної діяльності та якості кредитного портфелю.

У третьому розділі «**Удосконалення методичних підходів щодо управління ризиками кредитування корпоративних клієнтів**» запропоновано рекомендації щодо удосконалення процесу ідентифікації факторів кредитного ризику, шляхом розробки карти ідентифікації ризиків; розглянуто нові підходи щодо оцінки кредитоспроможності позичальника, які ґрунтуються на використанні методу нейронних мереж, що дозволить підвищити ефективність процесу управління кредитним ризиком.

ВИСНОВКИ

Аналіз проведений у роботі дозволяє дійти висновків, що виходячи з пофакторної класифікації, кредитний ризик виступає в якості важливого елементу системи банківських ризиків, знаходиться в причинно-наслідковому зв'язку з іншими елементами системи, підпорядковується закономірностям динаміки її розвитку та сприятливий до впливу всіх груп факторів, що діють на систему банківських ризиків у цілому та на кредитний ризик, зокрема.

У ході дослідження встановлено, що ефективність банківської діяльності залежить від точної ідентифікації можливих кредитних ризиків та розуміння джерел та природи їх походження. Особливе значення має не тільки визначення факторів,

що впливають на кредитну діяльність банку, а, перш за все, підходів щодо оцінки їх прояву та впливу на ступень кредитного ризику банку.

У результаті аналізу діяльності вітчизняних банків слід відмітити, що перетворення, які відбуваються у політиці банківського кредитування, зазначають не тільки кількісні, але й якісні зміни. В роботі було визначено основні тенденції розвитку кредитної діяльності банків України: зростання питомої ваги короткотрокового кредитування, збільшення частки позичок, наданих корпоративним клієнтам, погіршення якості кредитних портфелів.

Тенденція щодо необхідності збільшення питомої ваги довгострокових кредитів вимагає звернення уваги з боку кредитних ризик-менеджерів, так як довгострокові вкладення є більш ризикованими для банку. Цей фактор впливу на кредитний ризик банку необхідно враховувати при подальшій розробці кредитних політик банків.

Поступове збільшення частки кредитних вкладень корпоративним клієнтам потребує розробки відповідних інструментів щодо управління кредитними ризиками за кредитуванням корпоративного сектору економіки.

Зменшення процентних ставок за наданими позичками має спричиняти більший попит на позички та розширювати участь банків у кредитуванні реального сектора, однак низька кредитоспроможність потенційних позичальників не дозволяє активного розширювати межі кредитування. Крім того рівень діючих процентних ставок свідчить, що процентні ставки вже не можуть виступати інструментом компенсації кредитних ризиків.

Аналіз кредитної діяльності АТ «Укресімбанку» дозволяє стверджувати, що управління кредитним ризиком здійснюється з метою забезпечення мінімального рівня ризику при заданому рівні дохідності кредитного портфеля. Головне завдання банку в процесі управління кредитним ризиком полягає в адекватній оцінці структури та ступеня ризику, забезпеченні своєчасного реагування на негативні тенденції в управлінні кредитним портфелем з погляду якості і дохідності для утримання допустимих параметрів ризику. Встановлено, що з використанням системного аналізу та статистичних спостережень, визначається список ризиків, який приймає вигляд, так званої «карти ризиків».

Для визначення факторів, що на думку банків найбільш впливають на прийняття рішення про надання позички у роботі було проведено порівняння думок банкірів-представників АТ «Укресімбанк» та АКБ «Укрсоцбанк». У результаті проведеного аналізу встановлено, що на сьогодні більше значення має фактор наявності забезпечення. Це свідчить про один з основних недоліків кредитних політик українських банківських установ: при надійному забезпеченні кредиту неплатоспроможне підприємство може бути визнане кредитоспроможним, про недостатній рівень розвитку ризик-менеджменту та обмежені можливості використання певних методичних підходів щодо оцінки впливу різних факторів на ступень кредитного ризику банку.

Ефективність дій банку, спрямованих на управління кредитним ризиком, перш за все, ґрунтується на використанні відповідних методичних засад його оцінки. Проведений у роботі аналіз пріоритетності компонент оцінки кредитного ризику для найкрупніших банків та для всіх інших, дозволив встановити, що для групи

найкрупніших банків найбільш пріоритетною компонентною є аналіз фінансової діяльності позичальника. Для інших банків, окрім аналізу фінансової діяльності позичальника, найбільш важливим фактором залишається забезпеченість кредиту.

Аналіз діючих підходів в Укрексімбанку щодо оцінки кредитного ризику дозволив дійти висновку, що методи оцінки кредитних ризиків відповідають сучасному рівню розвитку банку. Однак, зважаючи на те, що банк позиціонує себе на ринку кредитування, як банк, який обслуговує інвестиційно-інноваційну діяльність суб'єктів господарювання та розміщує свої кошти переважно у галузях промисловості, потреба в удосконаленні діючих методичних засад щодо оцінки впливу ризикоутворюючих чинників на кредитну діяльність банку, залишається постійно актуальною. З цією метою у роботі розроблено та запропоновано новий підхід у вигляді модифікованої карти ризиків, який дозволить банку більш точно оцінити ступень кредитного ризику, що пов'язаний з позичальником, за рахунок вивчення дії комплексу факторів на діяльність останнього.

Встановлено, що можливості використання підходів щодо оцінки кредитних ризиків та факторів, які використовуються в практиці західних банків в сучасних вітчизняних умовах є досить обмеженими. В Україні, нажаль, доки ще не існує ліквідних ринків з великою кількістю різних операторів за дольовими фінансовими інструментами. Крім того, відсутні необхідні історичні дані про зміни використання фінансових інструментів, тобто немає вихідної інформації для перевірки ефективності вказаних підходів на практиці. Однак зі стабілізацією грошового ринку в Україні та початком інвестицій у реальний сектор економіки необхідність оцінювання якості кредитного портфеля потребуватиме застосування банками нових технологій. В цьому разі дослідження методик оцінювання кредитного ризику може стати відправною точкою для створення власних моделей, які враховуватимуть специфіку ведення вітчизняної банківської справи.

АНОТАЦІЯ

Діяшкін Євген Сергійович

«Управління ризиками кредитування корпоративних клієнтів банку»,
кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності
072 «Фінанси, банківська справа та страхування» за магістерською програмою

«Управління діяльністю банків на фінансовому ринку»,

Одеський національний економічний університет

м. Одеса, 2019 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – процес управління кредитним ризиком кредитування корпоративних клієнтів.

У першому розділі роботи обґрунтовано теоретичні засади сутності кредитного ризику, розглянуто специфіку процесу управління кредитним ризиком та обґрунтовано методи та інструменти управління, в тому числі, які застосовуються при кредитуванні корпоративних клієнтів.

У другому розділі проаналізовано розвиток кредитної діяльності вітчизняних банків на сучасному етапі, розглянуто методичні підходи ідентифікації ризиків кредитування корпоративного бізнесу, наведено практичні аспекти використання підходів щодо оцінки кредитних ризиків в діяльності АТ «Укрексімбанк».

У третьому розділі надано рекомендації щодо удосконалення підходів до управління ризиками кредитування корпоративних клієнтів банків шляхом впровадження нових методів щодо ідентифікації факторів ризику та оцінки кредитоспроможності позичальників.

Ключові слова: банк, кредитний ризик, корпоративні клієнти, метод управління, ідентифікація, оцінка кредитоспроможності.

ANNOTATION

**Diyashin E.S., "Risk Management of Bank's Corporate Lending",
thesis for a master's degree in a specialty 072 "Finance, Banking and Insurance"
under the Master's program "Management of Financial Markets of Banks",
Odessa National Economic University
Odesa, 2019**

The Master's qualification work consists of three chapters. Object of study the process of credit risk management for corporate clients.

The first chapter of the diploma substantiates the theoretical foundations of the nature of credit risk, examines the specifics of the process of credit risk management and substantiates the methods and tools of management, including those used in corporate lending.

The second chapter analyzes the development of lending activity of domestic banks at the present stage, discusses methodological approaches to identifying corporate lending risks, presents practical aspects of using credit risk assessment approaches in the activities of JSC Ukreximbank.

The third chapter provides guidance on how to improve risk management approaches for corporate bank lending by introducing new methods for identifying risk factors and assessing borrowers' creditworthiness.

Keywords: bank, credit risk, corporate clients, management method, identification, credit rating.